

Asia: VN/24182/2023-OM-35

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eläintenpitokieltoa koskevan sääntelyn muuttamiseksi

Näkemyksenne eläintenpitokiellon määräämisperusteita ja kiellon voimassaoloaikojen vähimmäiskestoja koskevasta sääntelyehdotuksesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläintenpitokiellon määräämisperusteiden tiukentamista voidaan lähtökohtaisesti pitää eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta hyväksyttävänä tavoitteena. Esityksessä esiin tuotua pyrkimystä vahvistaa eläintenpitokiellon vaikuttavuutta sekä ehkäistä uusintarikollisuutta voidaan pitää perusteltuna myös rikosoikeudellisen viimesijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta, kun otetaan huomioon eläinsuojelurikosten mahdollisesti vakavat seuraukset eläinten hyvinvoinnille.

Perusmuotoista eläinsuojelurikosta koskeva lähtökohta, jonka mukaan eläintenpitokielto olisi määrättävä, ellei kiellon määräämättä jättämiselle ole painavia syitä, vaikuttaa sinänsä perustellulta. Samalla voidaan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että sääntelyn käytännön soveltamisen kannalta olisi tärkeää, että painavia syitä koskeva arviointi säilyy riittävän tapauskohtaisena ja että tuomioistuimelle jää tosiasiallinen mahdollisuus arvioida turvaamistoimen tarpeellisuutta yksittäistapauksen olosuhteiden perusteella. Turvaamistoimen tarpeellisuuden arviointi ei kaikissa tilanteissa voi perustua yksinomaan rikosnimikkeeseen, vaan arvioinnissa tulee voida ottaa huomioon myös rikoksen konkreettinen vakavuus, uusimisriski sekä eläinten hyvinvoinnin vaarantumisen aste.

Eläintenpitokiellon vähimmäiskeston pidentämistä voidaan pitää eläinten hyvinvoinnin suojaamisen kannalta hyväksyttävänä tavoitteena. Erityisesti törkeiden eläinsuojelurikosten osalta pidempää vähimmäiskestoja voidaan pitää perusteltuna. Samalla voidaan kuitenkin todeta, että vähimmäiskestojen merkittävä korottaminen korostaa entisestään tarvetta huolehtia sääntelyn oikeasuhtaisuudesta sekä siitä, että kiellon sisältö ja voimassaolo voidaan tarvittaessa arvioida uudelleen muuttuneiden olosuhteiden perusteella.

Tästä näkökulmasta ehdotettua eläintenpitokiellon muuttamista ja kumoamista koskevaa hakemusmenettelyä voidaan pitää perusteltuna ja oikeusturvan kannalta tärkeänä lisäyksenä sääntelyyn. Menettely tukee mahdollisuutta arvioida kiellon jatkamisen tarpeellisuutta suhteessa eläinten hyvinvoinnin suojaamiseen sekä rikoksen uusimisriskin kehittymiseen. Menettelyä voidaan pitää merkityksellisenä myös suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta erityisesti tilanteissa, joissa kiellon perusteena olevat olosuhteet ovat myöhemmin muuttuneet olennaisesti.

Eläintenpitokiellon rikkomisen muuttamista vankeusuhkaiseksi voidaan pitää perusteltuna vakavimpien rikkomistapausten osalta. Esityksessä esiin tuotua tavoitetta vahvistaa kiellon ennaltaehkäisevää vaikutusta voidaan pitää hyväksyttävänä. Samalla voidaan kuitenkin pitää tärkeänä, että seuraamuskäytännössä huolehditaan rangaistusten oikeasuhtaisuudesta sekä siitä, että vankeusrangaistusta käytetään viimesijaisena keinona kaikkein vakavimmissa tapauksissa.

Kokonaisuutena sääntelyehdotusta voidaan pitää huolellisesti valmisteltuna. Jatkovalmistelussa voisi kuitenkin olla perusteltua arvioida vielä tarkemmin sitä, miten sääntelyn käytännön soveltaminen turvaa riittävän tapauskohtaisen harkinnan sekä suhteellisuusperiaatteen toteutumisen erilaisissa eläinsuojelurikostilanteissa.

Näkemyksenne eläintenpitokiellon muuttamista ja kumoamista koskevasta sääntelyehdotuksesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläintenpitokiellon muuttamista ja kumoamista koskevan hakemusmenettelyn lisäämistä sääntelyyn voidaan pitää perusteltuna sekä oikeusturvan että suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta. Menettely mahdollistaa sen, että eläintenpitokiellon sisältöä ja voimassaoloa voidaan arvioida uudelleen tilanteissa, joissa kiellon määrittämisen perusteena olleet olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet. Tätä voidaan pitää tärkeänä erityisesti siksi, että eläintenpitokieltoa on oikeuskäytännössä ja esitöissä pidetty ensisijaisesti turvaamistoimena eikä rangaistuksena.

Ehdotettu sääntely tukee mahdollisuutta mitoittaa eläintenpitokielto oikeasuhtaisesti suhteessa eläinten hyvinvoinnin suojaamiseen, rikoksen uusimisriskiin sekä yksittäistapauksen olosuhteisiin. Tästä näkökulmasta voidaan pitää perusteltuna, että sääntely mahdollistaa myös toistaiseksi voimassa olevan kiellon myöhemmän arvioinnin. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2026:16 esiin tuotua tarvetta menettelylle voidaan pitää merkityksellisenä myös sääntelyn hyväksyttävyyden arvioinnissa.

Samalla voidaan kuitenkin pitää tärkeänä, että hakemusmenettelyn soveltamisedellytykset ja arviointiperusteet ilmenevät sääntelystä riittävän selkeästi ja ennakoitavasti. Menettelyn toimivuuden kannalta olisi olennaista, että arviointi perustuu yksittäistapauksen konkreettisiin olosuhteisiin eikä muodostu liian kaavamaiseksi. Erityistä merkitystä voidaan antaa sille, miten hakijan tilanteessa tapahtuneet muutokset, eläinten hyvinvoinnin vaarantumisen riski sekä mahdollinen uusimisriski otetaan huomioon kokonaisarvioinnissa.

Luonnoksessa esitettyä ratkaisua olla säätämättä hakemuksen hylkäämiseen liittyvästä erillisestä odotusajasta voidaan pitää perusteltuna. Esityksessä on asianmukaisesti tuotu esiin, että odotusaikasaantely voisi joissakin tilanteissa johtaa suhteellisuusperiaatteen kannalta ongelmallisiin lopputuloksiin estämällä tosiasiallisesti tarpeettomaksi käyneen kiellon uudelleenarvioinnin oikea-aikaisesti. Lisäksi luonnoksessa esiin tuotettu huomio siitä, että hylkääminen voisi perustua myös menettelyllisiin tai selvityksen puutteisiin liittyviin syihin, vaikuttaa perustellulta.

Kokonaisuutena ehdotettua menettelyä voidaan pitää sääntelyn oikeasuhtaisuutta ja joustavuutta lisäävänä. Jatkovalmistelussa voisi kuitenkin olla perusteltua arvioida vielä tarkemmin sitä, miten menettelyn käytännön soveltamisessa turvataan riittävä yhdenmukaisuus sekä hakijoiden tosiasiallinen mahdollisuus saada tilanteensa uudelleenarvioituksi ilman aiheetonta viivytystä.

Näkemyksenne luonnoksesta eläintenpitokieltoa koskevan rekisteröinnin ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuuden osalta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläintenpitokieltoa koskevan rekisteröinnin sekä tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuuden kehittämistä voidaan pitää lähtökohtaisesti perusteltuna eläinten hyvinvoinnin suojaamisen sekä eläintenpitokieltojen tehokkaan valvonnan näkökulmasta. Ajantasaisen ja luotettavan rekisteritiedon saatavuudella voidaan osaltaan ehkäistä eläintenpitokieltojen rikkomista sekä tukea viranomaisten mahdollisuuksia puuttua eläinten hyvinvointia vaarantaviin tilanteisiin riittävän varhaisessa vaiheessa.

Luonnoksessa ehdotettua tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuuden täsmentämistä voidaan pitää perusteltuna erityisesti tilanteissa, joissa eläintenpitokieltoa koskevaa ratkaisua on myöhemmin muutettu tai kielto on kumottu. Rekisteritietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden kannalta on tärkeää, että myös tällaiset muutokset välittyvät rekisteriin selkeästi ja viivytyksettä. Tämä tukee sekä viranomaistoiminnan asianmukaisuutta että rekisteröityjen oikeusturvaa.

Samalla voidaan kuitenkin pitää tärkeänä, että rekisteröintiä koskeva sääntely täyttää henkilötietojen suojaaja, käyttötarkoitussidonnaisuutta sekä tietojen oikeellisuutta koskevat vaatimukset. Rekisteriin tallennettavien tietojen sisältö, säilytysaika, käyttötarkoitus sekä tietojen luovuttamista koskevat edellytykset olisi perusteltua määritellä mahdollisimman täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Tässä suhteessa voidaan pitää tärkeänä myös sitä, että rekisteritietojen käsittely rajautuu eläinten hyvinvoinnin suojaamisen kannalta välttämättömiin tilanteisiin.

Lisäksi voidaan kiinnittää huomiota siihen, että rekisteritietojen hyödyntämiseen liittyvä sääntely voi käytännössä vaikuttaa merkittävästi yksilön oikeusasemaan. Tästä syystä olisi tärkeää huolehtia siitä, että rekisteriin merkityllä henkilöllä on tosiasiallinen mahdollisuus saada virheelliset tai vanhentuneet tiedot korjatuiksi sekä tieto itseään koskevien tietojen käsittelystä.

Kokonaisuutena luonnoksen tavoitteita voidaan pitää hyväksyttävänä. Jatkovalmistelussa voisi kuitenkin olla perusteltua arvioida vielä tarkemmin rekisterisääntelyn oikeasuhtaisuutta sekä sitä, miten tietojen käsittelyn välttämättömyys ja tietosuojaa koskevat vaatimukset toteutuvat käytännössä.

Näkemyksenne ehdotetusta eläintenpitokiellon rikkomisen rangaistusasteikosta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläintenpitokiellon rikkomista koskevan rangaistusasteikon muuttamista vankeusuhkaiseksi voidaan pitää lähtökohtaisesti perusteltuna eläinten hyvinvoinnin tehokkaamman suojaamisen näkökulmasta. Eläintenpitokiellon rikkominen merkitsee paitsi tuomioistuimen määräämän kiellon noudattamatta jättämistä myös mahdollista eläinten hyvinvoinnin vaarantumista. Vakavimmissa tapauksissa voidaan siten pitää hyväksyttävänä, että seuraamusjärjestelmä mahdollistaa myös vankeusrangaistuksen käyttämisen.

Esityksessä esiin tuotua tavoitetta vahvistaa eläintenpitokiellon ennaltaehkäisevää vaikutusta voidaan pitää perusteltuna. Rangaistusasteikon korottamisella voidaan osaltaan lisätä kiellon noudattamisen vaikuttavuutta sekä korostaa eläinten hyvinvoinnin suojaamisen yhteiskunnallista merkitystä. Myös sääntelyn yhdenmukaistamista muiden lakisääteisten kieltomenettelyjen kanssa voidaan pitää hyväksyttävänä tavoitteena.

Samalla voidaan kuitenkin pitää tärkeänä, että seuraamusjärjestelmän oikeasuhtaisuudesta huolehditaan myös käytännön soveltamistilanteissa. Eläintenpitokiellon rikkomistapaukset voivat olla keskenään hyvin erilaisia niin teon moitittavuuden, aiheutuneen vaaran kuin rikkomisen tosiasiallisen vakavuuden osalta. Tästä syystä voidaan pitää perusteltuna, että rangaistusasteikko mahdollistaa edelleen riittävän tapauskohtaisen harkinnan sekä sakkorangaistuksen käyttämisen lievemmissä tapauksissa.

Lisäksi voidaan kiinnittää huomiota siihen, että eläintenpitokiellon rikkomista koskevan sääntelyn ensisijaisena tavoitteena tulisi edelleen olla eläinten hyvinvoinnin suojaaminen ja rikosten ennaltaehkäisy eikä pelkästään rangaistusten ankaroittaminen. Tästä näkökulmasta voidaan pitää tärkeänä, että rikosoikeudellisia seuraamuksia täydennetään myös toimivalla eläinsuojeluvalvonnalla sekä riittävillä viranomaisresursseilla.

Kokonaisuutena ehdotettua rangaistusasteikkoa voidaan pitää hyväksyttävänä ja pääosin oikeasuhtaisena. Jatkovalmistelussa voisi kuitenkin olla perusteltua arvioida vielä tarkemmin sitä, miten sääntelyn käytännön soveltamisessa varmistetaan seuraamusten yhdenmukaisuus ja oikeasuhtaisuus erilaisissa rikkomistilanteissa.

Näkemyksenne luonnoksessa ehdotetulle lainsäädännölle vaihtoehtoisista keinoista?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Luonnoksessa tarkasteltuja vaihtoehtoisia toteuttamiskeinoja voidaan pitää pääosin asianmukaisesti arvioituina suhteessa rikosoikeudelliseen suhteellisuus- ja viimesijaisuusperiaatteeseen. Erityisesti eläinsuojeluvalvonnan tehostamista voidaan pitää perusteltuna keinona puuttua eläinten hyvinvointia vaarantaviin tilanteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Hallinnollisen valvonnan kehittäminen voi osaltaan vähentää tarvetta raskaampiin rikosoikeudellisiin seuraamuksiin sekä edistää eläinten hyvinvoinnin tehokkaampaa turvaamista.

Samalla voidaan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että valvonnan tosiasiallinen vaikuttavuus riippuu merkittävästi viranomaisten käytettävissä olevista resursseista sekä eri viranomaisten välisen yhteistyön toimivuudesta. Luonnoksessa tuodaan perustellusti esiin myös moniammatillisen yhteistyön merkitys eläinsuojelurikosten ennaltaehkäisyssä. Tätä voidaan pitää tärkeänä myös suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta, koska pelkästään rikosoikeudellisiin keinoihin perustuva lähestymistapa ei kaikissa tilanteissa välttämättä ole riittävä tai tarkoituksenmukainen.

Eläintenpitokiellon määräämisen harkinnanvaraisuuden säilyttämistä voidaan pitää perusteltuna. Turvaamistoimen tarpeellisuuden arvioinnin tulee voida perustua yksittäistapauksen konkreettisiin olosuhteisiin eikä yksinomaan rikosnimikkeeseen. Tässä suhteessa luonnoksessa esitetyt näkökohdat vastaavat rikosoikeudellisen suhteellisuusperiaatteen vaatimuksia.

Myös syyttäjän vaatimistaakan säilyttämistä voidaan pitää oikeusturvan kannalta perusteltuna ratkaisuna. Vaatimistaakka tukee asian riittävää selvittämistä sekä vastaajan mahdollisuuksia puolustautua tehokkaasti. Luonnoksessa esiin tuotuja prosessuaalista oikeudenmukaisuutta koskevia näkökohtia voidaan pitää tältä osin asianmukaisina.

Eläintenpitokiellon muuttamista tai kumoamista koskevan hakemusmenettelyn yhteyteen arvioitua odotusaikasääntelyä ei sen sijaan vaikuta olevan perusteltua toteuttaa. Luonnoksessa tuodaan asianmukaisesti esiin, että odotusaikasääntely voisi johtaa tilanteisiin, joissa tosiasiallisesti tarpeettomaksi käynyttä kieltoa ei voitaisi arvioida uudelleen oikea-aikaisesti. Tämä voisi muodostua ongelmalliseksi erityisesti suhteellisuusperiaatteen sekä turvaamistoimen tarkoitussidonnaisuuden näkökulmasta.

Kokonaisuutena luonnoksessa vaihtoehtoisia toteuttamistapoja koskevaa arviointia voidaan pitää huolellisena ja monipuolisena. Jatkovalmistelussa voisi kuitenkin olla perusteltua arvioida vielä tarkemmin sitä, miten valvonnan ja eri viranomaistoimijoiden yhteistyön käytännön toteutus turvataan yhdenmukaisesti eri alueilla.

Muita huomioita

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Anh Tran
YDHV lakitiimi.